НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«АСОЦІАЦІЯ АГРОЕКОЛОГІВ УКРАЇНИ»

Міжнародна науково-практична конференція

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТА ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

ENVIRONMENTAL SAFETY AND BALANCED NATURE-USE IN AGROINDUSTRIAL PRODUCTION

Науковий збірник

КИЇВ
7–8 липня 2020 р.

УДК 63.002.2:504

Екологічна безпека та збалансоване природокористування в агропромисловому виробництві. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 7–8 липня 2020 р.) – К.: ДІА, 2020. – 268 с.

У збірнику представлено матеріали конференції «Екологічна безпека та збалансоване природокористування в агропромисловому виробництві», в яких висвітлено результати досліджень з проблем екологічної безпеки аграрного виробництва у сучасних умовах, збалансованого природокористування, управління агроландшафтами та охорони навколишнього природного середовища тощо.

Матеріали подаються в авторській редакції

©Інститут агроекології і природокористування НААН, 2020

ЗМІСТ

Babikova K.O. Innovative fundamentals of management in the context of ecological tourism	10-11
Bondar V.N. Organizational and legal aspects of forestry as an object of a public administration	12-14
Dursun S., **Symochko L.**, **Mankolli H.** Use of Phytoremediation Method In Soil Heavy Metal Pollution Removal	14-15
Koval A.O. The Key Prospects for the Berry Industry in Ukraine	15-17
Lishchuk A.M., **Draga M.V.**, **Horodyska I.M.** Main tasks of the transition from the traditional to the organic system of agriculture in the conditions of climate change	18-21
Mankolli H., **Symochko L.**, **Dursun S.** Ecology Aspects of Lake Shkodra Ecosystem: Case Study in Albania	22
Symochko L., **Mankolli H.**, **Demyanyuk O.**, **Dursun S.** Evaluation of Rhizobacteria of Some Medicinal Plants for Plant Growth Promotion	23-24
Адамович І.В. Еколого-економічна доцільність використання фітотронно-тепличних комплексів в удосконаленні системи адаптивного рослинництва	25-28
Балюк Г.І., **Ковальчук Т.Г.**, **Власенко Ю.Л.** Еколого-правові методи управління в сфері охорони довкілля: аналіз зарубіжного досвіду нефіскальних методів управління в сфері охорони навколишнього природного середовища та методів, пов'язаних з державними доходами і витратами	29-35
Барвінський А.В. Забезпечення збереження та відтворення ґрунтових ресурсів в контексті сталого землекористування	35-38

Бендасюк О.О., Височанська М.Я. Тенденції розвитку екологічної політики та підходи до її формування	39-41
Боцула О.І., Головіна О.Л. Еколого-економічна оцінка системи управління лісовим господарством	41-45
Гаврилюк Л.В., Парфенюк А.І. Якість насіння сої залежно від технології вирощування рослин	45-50
Гайдар А.А. Екологічні потреби в біотехнологічному виробництві	50-53
Гриник О.І., Ольхович С.Я., Крохтяк. О.В. Оцінка функцій земель для ведення органічного виробництва	54-56
Гуменюк І.І., Дем'янюк О.С., Левішко А.С. Виділення агрономічно цінних мікроорганізмів з ґрунтів за різних технік землеробства	57-59
Гунько Л.А., Бережна К.О. Рекультивація земель як основний захід їх відновлення	59-61
Дорожкіна К.В. Концептуальний підхід до еколого-економічно ефективного маркетингового управління органічним виробництвом	62-65
Дорош А.Й., Салюта В.А., Застулка І.-О.Ю. Сільськогосподарські кооперативи як інструмент колективної дії управління спільними земельними ресурсами	65-69
Дребот О.І., Тарнавський В.А. Встановлення (зміна) меж адміністративно-територіальної одиниці як економічний базис розвитку території	70-74
Дубовий В.І. Особливості використання фітотронно-селекційних комплексів в удосконаленні системи органічного землеробства	74-77
Дубовий О.В. Екологічний дизайн як основа гармонійного проживання людини в оточуючому середовищі	77-81

Дядченко І.І. Аналіз ключових показників ефективності господарської діяльності державного підприємства «Очаківське лісомисливське господарство»	81-84
Єсауленко В.А., Южна В.І. Особливості управління трудовими ресурсами в АПК	84-87
Заіка А.О. Проблеми та перспективи правового регулювання охорони та використання ґрунтів як головного природного ресурсу	87-91
Заєць О.І. Агроекологічний аспект правового забезпечення сучасної земельної реформи	92-96
Кічігіна О.О. Оцінка фіторізноманіття трав'яного ярусу полезахисних лісосмуг Правобережного Лісостепу	96-100
Клименко І.І., Давидюк Г.В., Шкарівська Л.І., Довбаш Н.І. Ефективність застосування мікоризоутворюючого біопрепарату в умовах забруднення ґрунту важкими металами	100-104
Ковалів О.І. Основні передумови погіршення якісного стану природних об'єктів в агросфері України	104-108
Коніщук В.В., Коваль С.І., Мельник Н.М. Вплив змін клімату на вирощування сільськогосподарських рослин Західного Полісся	108-113
Кравченко О.М. Напрями сталого розвитку територіальних громад	113-116
Кривохижа Є.М. Оцінювання токсичності стічних вод молочних блоків тваринницьких ферм	117-120
Лазаренко В.І. Особливості сертифікації органічної продукції в ЄС	121-124
Лівінський А.І. Екологічні аспекти державної політики: досвід Китаю	124-126

Лобова О.В., Павлюк С.Д. Ґрунт як елемент урбоекосистем	127-129
Магдійчук А.П., Мудрак О.В. Едафічні умови порушених територій як головний чинник формування рослинності в умовах Центрального Поділля	130-132
Мартиненко В.В. Перспективи картографування поширення видів флори і фауни з використанням програмного забезпечення QGIS у природному заповіднику «Древлянський»	132-135
Мінералова В.О., Парфенюк А.І. Вплив сортів і нових добрив на мікобіоту ризосфери рослин малини в умовах органічного виробництва	136-140
Мостов'як І.І., Дем'янюк О.С. Екологічне значення біологічного методу у захисті сільськогосподарських культур	140-142
Мудрак О.В., Андрусяк Д.В. Соціоекологічне дослідження сільських поселень НПП «Подільські товтри» щодо забруднення природних екосистем побутовими відходами	143-147
Нагорнюк Т.А., Маріуца А.Е., Борисенко Н.О. Генетичний аналіз коропів антонінсько-зозуленецького типу	147-151
Новіцький Р.О., Куліуш Т.Ю. Про оцінку та розрахунок збитків, заподіяних рибному господарству внаслідок забруднення р. Татарка і знищення водних біоресурсів	151-155
Огородник Л.Е. Бактериальная гниль корневища белокрыльника болотного (*Calla palustris* L.)	155-156
Олійник Н.В., Тарасов В.І. Вивчення екологічного стану агроландшафтів за показниками забруднення важкими металами	157-160
Охріменко С.Г. Раритетна компонента природної флори урочища Хортиця	161-163

Павліченко А.І., Дмитренко О.В. Вапнування як один із докоріних заходів поліпшення екологічного стану ґрунтів	163-166
Палапа Н.В., Гончар С.М. Розвиток сільських територій України – очікуваний вплив угоди про асоціацію з ЄС	166-169
Палій В.М., Скалянський С.А. Розвиток аграрного сектору економіки – запорука продовольчої безпеки держави	169-172
Паляничко Н.І., Данькевич С.М. Еколого-економічні аспекти використання земель лісогосподарського призначення для вирощування біоенергетичних культур	172-176
Пінчук В.О. Емісія азоту з сільськогосподарських угідь України	176-180
Присяжнюк Н.М., Слободенюк О.І., Горчанок А.В. Живлення та трофічні взаємовідносини сазана (*Cyprinus carpio* L.) у Кременчуцькому водосховищі	180-183
Редько К.Ю., Редько О.В. Підвищення екологічної безпеки України за рахунок використання енергії відновлюваних джерел	184-187
Самойлов О.О., Самойлова І.І. Розвиток підприємницької діяльності у сфері рециклінгу твердих побутових відходів	188-190
Сахарнацька Л.І. Потенціал розвитку туристично-рекреаційного комплексу сільських територій	191-193
Слепченко А.А., Шараєвська Т.А. Еколого-правові засади безпечності кормів в Україні	194-197
Соломаха І.В., Коніщук В.В., Ходинь О.Б. Природоохоронні особливості об'єктів смарагдової мережі в межах Дніпровського екокоридору Лісостепу України	198-202

Стецюк І.М., Тарасюк С.І. Використання ДНК-маркерів з метою збереження біорізноманіття популяцій риб	203-206
Сус Н.П., Бойко А.Л., Цвігун В.О., Бойко О.А. Адаптація рослин-регенератів *Humulus lupulus* L. до умов закритого ґрунту під дією стимуляторів росту і розвитку	206-208
Тараріко О.Г., Кучма Т.Л., Ільєнко Т.В., Білокінь О.А. Моніторинг дефляційних процесів ґрунтового покриву за даними дистанційного зондування	209-212
Тараріко О.Г., Ільєнко Т.В., Кучма Т.Л., Білокінь О.А. Охорона малих річок в ерозійно небезпечних агроландшафтах	212-215
Теличко Л.П. Вплив агроекологічних технологій на прояв господарсько цінних ознак цукрової кукурудзи	216-218
Тетерук О.Р. Перспективи використання радіоактивно забруднених грунтів за рахунок інтродукції павловнії	218-221
Тимочко І.Я. Сучасний стан системи захисних лісових насаджень в агроландшафтах Харківської області	221-225
Туровнік Ю.А., Парфенюк А.І., Терновий Ю.В. Щільність фітопатогенних мікроміцетів в ендофітній мікобіоті насіння різних гібридів соняшнику	225-228
Христецька М.В. Батиметричні дослідження водних джерел озера Світязь	228-232
Цвігун В.О., Дражнікова А.В. Технологія виробництва ферментних препаратів глюкоамілази	232-234
Цвігун В.О., Мазур С.О., Бойко А.Л., Бойко О.А. Видове різноманіття вірусів рослин томату у агроценозах України	235-237
Чоботько Г.М., Райчук Л.А., Швиденко І.К. Математична модель міграції радіонуклідів на основі ландшафтного підходу з урахуванням радіоекологічно критичних екосистем	237-241

Чорнобров О.Ю., Соломаха В.А. Породний склад мертвої деревини у природних листяних лісах долини р. Віти у межах національного природного парку «Голосіївський»	241-245
Чуб А.О. Аналіз світових тенденцій розвитку органічного виробництва у світі	245-247
Шавріна В.І., Ткач Є.Д. Оцінка екологічної стабільності та антропогенного навантаження агроландшафтів на прикладі Одеської області	248-251
Шерстобоєва О.В. Проблеми селекції агрономічно цінних штамів мікроорганізмів	251-255
Шоха Т.П. Окремі питання дистанційної вищої еколого-правової освіти	255-257
Шумигай І.В., Єгорова Т.М., Манішевська Н.М. Сучасні уявлення про воду як фрактальну структуру	258-262
Щавінська А.Л. Екологізація землекористування – шлях забезпечення сталого розвитку	263-264

Магдійчук А.П., *аспірант*
Інституту агроекології і природокористування НААН
м. Київ
Мудрак О.В., *д.с-г.н, професор*
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»
м. Вінниця

ЕДАФІЧНІ УМОВИ ПОРУШЕНИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ГОЛОВНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ РОСЛИННОСТІ В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПОДІЛЛЯ

Добування корисних копалин призводить до комплексу негативних наслідків. Видобувні технології передбачають використання відкритого та підземного добування, при цьому частка видобування у відкритий спосіб складає до 45% [1], а глибина кар'єрів може перевищувати 150 м.

У лісостеповій зоні, зокрема в умовах Центрального Поділля, поширеним є сухе видобування піску у відкритий спосіб. Одним із таких кар'єрів є Андрійковецький кар'єр, який розташований в Хмельницькому районі на відстані 3 км від села Андрійківці (координати 49°18'21.1"N 26°48'11.1"E).

Сучасний стан рослинного покриву кар'єру сформований, головним чином, під дією наступних чинників:

- складу ґрунтоутворюючих порід. Центральне Поділля розташоване вздовж двох тектонічних структур – Українського кристалічного масиву та Волино-Подільської плити [2], територія дослідження знаходиться в межах Волино-Подільської плити. Відповідно до Геологічної карти та Карти Корисних копалин (Листи М-35-XXVII) [3], родовище входить до відкладів сарматського ярусу − нижнього геологічного ярусу верхнього міоцену неогенового періоду. Породи формують піски і глини, з рідкісним прошарком вапняків та піщаників;

- кліматичних умов. Клімат в межах досліджуваного регіону сформований під впливом Атлантичного океану. Він характеризується як помірно-континентальний з тривалим теплим періодом, зимою не фіксується критично низьких температур. Середньорічна температура – від 8,9°С до 8,1°С, атмосферні опади характеризувались в межах від 570

мм/рік до 600 мм/рік [2]. Кліматичні умови сприятливі для розвитку рослинності, однак піщаний субстрат характеризується відсутністю різних форм вологи, оскільки такі субстрати позбавлені характерних для ґрунту властивостей [4]. Тому їх здатність забезпечувати рослини необхідною кількістю вологи є мінімальною;

- господарської діяльності людини. Як відомо, відкрите добування природних ресурсів призводить до погіршення екологічної ситуації як на промислових майданчиках видобувних підприємств, так і навколишніх зонах впливу. В межах Хмельницької області [2] є необхідність у рекультивації порушених, відпрацьованих земель, загальна площа яких становить понад 3 тис. га (що становить менше 1% від її загальної площі). Однак дані за такими ділянками не актуалізуються з 2011 року, що свідчить про відсутність проведених необхідних заходів з рекультивації. До них належить і територія досліджень, де видобування піску із застосуванням важкої техніки не ведеться понад 7 років.

Як наслідок діяльності людини, ми можемо фіксувати особливості, які притаманні «місячному ландшафту» [1] – відвали породи, нерівності поверхні з нехарактерними для природних територій різкими перепадами висот та крутими схилами (в північній і західній частині від 70° до 80°, більш пологі в південній − до 40°), які легко піддаються процесам водної та вітрової ерозії.

Розвиток рослинності на кар'єрі уповільнюється саме через особливості рельєфу та особливості піщаного субстрату. Відмічається варіація видового різноманіття рослинних угруповань через різні екотони, стадії сукцесії проходять неоднорідно. Перші (піонерні) заселення рослинності (поява таких видів, як підбіл звичайний (*Tussilago farfara* L.), морква дика (*Daucus carota* L.), тонконіг звичайний (*Poa trivialis* L.)) відбулись на невеликих ділянках, з більш рівною поверхнею, де шар піску менший і сягає глиняної підошви. Схили і ділянки продуктивної частини кар'єру з тонкозернистого піску, частково покриті сегетальною рослинністю (зустрічаються такі види, як злинка однорічна (*Erigeron annuus* L.), пирій звичайний (*Elymus repens* (L.) Gould), вівсюг звичайний (*Avena fatua* L.), незбутниця (*Galinsoga parviflora* L.), грицики звичайні (*Capsella bursa-pastoris* L.), тощо.

Такий перебіг сукцесії свідчить, що необхідність проведення рекультиваційних робіт та в подальшому – фітомеліорації на місцях видобування корисних копалин є актуальною проблемою, а враховуючи особливості породи, кліматичних умов та умов навколишнього середовища потрібно оптимізувати їх етапи.

Подальші дослідження на Андрійковецькому кар'єрі включатимуть спостереження за поетапною зміною сукцесії в межах всієї ділянки. Для цього будуть використані допоміжні матеріали, які допоможуть провести додаткові дослідження на цій ділянці, що сприятиме визначенню впливу чинників середовища на стадії проходження сукцесійних процесів та створення відповідної карти рослинності.

Список використаних джерел

1. Шикула М.К. Охорона ґрунтів: підручник / М.К. Шикула, О.Ф. Гнатенко, Л.Р. Петренко, М.В. Капштик. – 2-ге вид., випр. – К.: «Т-во Знання», 2004. 398 с.

2. Екологічний паспорт Хмельницької області за 2018 рік. Хмельницький, 2019.138 с.

3. ДНВП «ГеоінформУкраїни» − Інтерактивна карта родовищ корисних копалин [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://geoinf.kiev.ua

4. Ґрунти України: Підручник / В.І. Купчик, В.В. Іваніна, Г.І. Нестеров, О.Л. Тонха, М. Лі, Г. Метьоз; за ред. проф. В.І. Купчика. – К.: Вища освіта, 2010. – 414 с.

Мартиненко В.В.
Інститут агроекології і природокористування НААН, м. Київ
Природний заповідник «Древлянський», смт. Народичі

ПЕРСПЕКТИВИ КАРТОГРАФУВАННЯ ПОШИРЕННЯ ВИДІВ ФЛОРИ І ФАУНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ QGIS У ПРИРОДНОМУ ЗАПОВІДНИКУ «ДРЕВЛЯНСЬКИЙ»

Проведення картографування поширення видів флори та фауни природного заповідника «Древлянський» має велике практичне значення (дослідження біології та поширення різних видів тварин, їх сезонних міграцій, створення карт місцезростань, оселищ, зокрема рідкісних видів;